

บทที่ 5

ภาพพจน์ของการศึกษาของโลกในปัจจุบันและอนาคต

ในปัจจุบันมีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกมากมาย อาทิเช่น ปัญหาการเพิ่มของประชากร ปัญหาสงครามและความวุ่นวายต่าง ๆ เป็นต้น ทำให้มีการคาดคิดว่า ระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ของทั่วโลกโดยทั่ว ๆ ไปแล้วจะเป็นหลักใหญ่ที่ใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของโลกได้ สำหรับในอนาคตสังคมจะเปลี่ยนไปมาก หลักสูตรที่จัดเตรียมคนสำหรับอนาคตจะต้องสอนให้คนรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมในอนาคตด้วย

สภาพปัญหาของโลกในปัจจุบัน มีด้วยกัน 5 ประการ คือ

ปัญหาประชากร

มัลซัส (Malthus) นักเศรษฐศาสตร์ในอดีตได้ทำนายไว้ว่า ในช่วง 25 ปีมานี้ เราจะพบว่ามีปัญหาต่าง ๆ ในโลกที่เป็นผลกระทบโดยตรงต่อมวลมนุษย์ เช่นการที่มีประชาชนมากเกินไป และการขาดอาหารและการอดตาย บัดนี้ได้กลายเป็นความจริง และจำนวนประชากรที่มากมายเกินความต้องการนั้นกลับเป็นประชากรในประเทศที่ยากจน

ในขณะที่ประเทศพัฒนาได้เข้าสู่ภาวะอัตราการเกิดเป็นศูนย์ (Zero population growth) ในประเทศที่ยากจนหลายประเทศอัตราการเกิดของประชากรยังมาก ในระดับร้อยละ 3 และ 4 ต่อปี

ปัญหาพลังงาน

ราคาปิโตรเลียมเพิ่มขึ้น โลกเริ่มยอมรับว่าพลังงานเป็นทรัพยากรที่มีจำกัด และทุกประเทศต้องพยายามสงวนทรัพยากรนี้รวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ถ่านหิน และ แก๊สธรรมชาติไว้ทุกวิถีทาง ปัญหาพลังงานทำให้เกิดการร่วมมือกันในระหว่างชาติต่าง ๆ มากขึ้น ประเทศอุตสาหกรรมได้ให้ทุนวิจัยในด้านนิวเคลียร์ พลังแสงแดด และพลังงานจากน้ำ ซึ่งจะเป็พลังงานที่จะใช้ไว้ในประเทศ กรณีขาดน้ำมันหรือภาวะสงคราม ในภาวะพลังงานขึ้นราคานี้ประเทศที่ยากจนจะเดือดร้อนมากที่สุด

ปัญหาคุณภาพของชีวิต

ปัญหาที่สามารถวัดได้จากมลพิษด้านอากาศและน้ำ การขาดบริการด้าน สาธารณสุข ปัญหาว่างงาน และการทำงานได้ค่าจ้างต่ำกว่าที่ควรได้ การขาดโปรตีน การกินอาหารไม่พอ และความมอดอยาก ปัญหาเหล่านี้ได้เห็นเด่นชัดขึ้นทั่วโลกและ ครอบคลุมไปในส่วนต่าง ๆ ของโลกมากขึ้นทุกที

ปัญหาการกระจายความมั่งคั่งที่ไม่เที่ยงธรรม

รายได้ประชากรของโลกในช่วงท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ 20 บ่งชี้ถึงความไม่เที่ยงธรรมในการกระจายความมั่งคั่ง โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ (1) รายได้ประชากรต่อหัวต่อปีสูงถึง 4,000 ดอลลาร์หรือมากกว่านั้น ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และประเทศผู้ค้าน้ำมัน (2) ในช่วง 1,000 ถึง 3 000 ดอลลาร์ต่อคน ได้แก่ ประเทศในยุโรป ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และรัสเซีย (3) กลุ่มประเทศ "โลกที่สาม" หรือประเทศกำลังพัฒนา รายได้ประชากรจะอยู่ในช่วง 100 ถึง 1,000 ดอลลาร์ต่อคนต่อปี (4) กลุ่มประเทศ "โลกที่สี่" กลุ่มนี้คือกลุ่มประเทศที่ยากจนที่สุด ที่มีรายได้ประชากรต่ำกว่า 100 ดอลลาร์ต่อหัวต่อปี ประมาณว่าประชากรประมาณ

ครึ่งหนึ่งของโลกอยู่ในกลุ่มนี้ ความเชื่อด้านเศรษฐกิจดั้งเดิมเสนอว่า คนยากจนควร จะได้รับการพิจารณาอย่างยิ่งในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชาติ อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะที่ผ่านมา ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนจะห่างกันมากขึ้นทุกที และ ในประมาณปี 1970 (พ.ศ.2513) เป็นต้นมา ช่องว่างเหล่านี้จะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทุกที

ปัญหาสงครามและความวุ่นวายต่าง ๆ

ปัญหาใหญ่ก็คือ สงครามระหว่างชาติและความวุ่นวายภายในชาติ สิ่ง เหล่านี้ทำให้ค่าใช้จ่ายในการทหารเพิ่มมากขึ้น และระดับของความวุ่นวายก็เพิ่มขึ้น เป็นเงาคตามตัว ทั้ง ๆ ที่มีสันธิสัญญาไม่รุกราน การกระทำดังนั้นไม่เพียงเป็นการ คุกคามต่อศัตรูของตนเท่านั้น ยังเป็นการคุกคามประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกด้วย

2. ระบบการศึกษา : ปัญหาต่าง ๆ และการแก้ไข

ระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ของโลกโดยทั่ว ๆ ไปแล้วก็เป็น สิ่งเดียวที่ยังหวังว่าจะเป็นหลักใหญ่ที่ใช้ในการแก้ปัญหาดังต่าง ๆ ของโลก ซึ่งได้แก่อันตราย ประชาชนสันโลก ค่านิยมในเรื่องของการบริโภค ปัญหาทางเศรษฐกิจและสงคราม จากการศึกษาถึงระบบการศึกษาจะได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงลักษณะของการศึกษาที่เป็น ทั้งปัญหาและการแก้ไขในประเทศ ตัวอย่าง 4 ประเทศที่จะกล่าวต่อไป

ประเทศส่วนมากรับเอาระบบการศึกษาภาคบังคับของสหรัฐอเมริกาไปใช้ ก่อนหน้านั้นระบบการศึกษาของอังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศยุโรปตะวันตกหลายประเทศ จะเป็นแบบอย่างที่ใช้ในระบบการศึกษาของกลุ่ม "ประเทศที่สาม" การนำระบบการ

ศึกษาของประเทศที่ร่ำรวยไปใช้ในประเทศที่ยากจนไม่อาจอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน เช่น ที่พักอาศัย อาหาร เสื้อผ้า และบริการสุขภาพที่ดีได้ ขอให้เรามาพิจารณาถึงประเทศตัวอย่างที่ใช้ระบบการศึกษาของประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่ได้เลิกระบบดังกล่าวตั้งต่อไปนี้

ประเทศนิการากัว

ประเทศนิการากัวเป็นประเทศที่อยู่ในทวีปอเมริกากลาง และได้นำระบบการศึกษาของสหรัฐไปใช้ ทั้ง ๆ ที่ยังเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนา

สหรัฐอเมริกาเข้าไปมีบทบาทในประเทศนิการากัวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1850 เพื่อหาทางสร้างคลองตัดข้ามทวีปอเมริกากลาง ถึงแม้จะไม่ได้สร้างคลองตามที่ตั้งใจ แต่คนงานของอเมริกันจำนวนมากก็ถูกส่งไปยังประเทศนิการากัว และเนื่องจากมีชาวอเมริกันอาศัยอยู่ในประเทศเป็นจำนวนมาก เมื่อมีเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้น กองทัพสหรัฐจะถูกส่งไปเพื่อ "ป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของชาวอเมริกัน" และจะอยู่เป็นเวลานาน นอกจากนั้นมีการลงทุนต่างจากชาวอเมริกัน อุตสาหกรรมและการเกษตร มักจะมืออเมริกันเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นเจ้าของ

เนื่องจากประเทศยากจนและมีภัยธรรมชาติต่าง ๆ จากแผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด พายุเฮอริเคน ความแห้งแล้ง ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทั้งโดยตรงจากรัฐบาลและองค์การต่าง ๆ เช่น CARE USAID องค์การธนาคารโลก (World Bank) และ Peace Corps

สิ่งดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นเป็นเหตุผลว่าทำไมประเทศนิการากัวจึงต้องรับเอาระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริการเข้ามาเป็นระบบการศึกษาของตน

ในปี ค.ศ 1981 (พ.ศ. 2524) สหรัฐอเมริกาหยุดการช่วยเหลือประเทศนิคารากัว ในด้านเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ทำให้ประชาชนชาวนิคารากัวมีปัญหาในเรื่องความอดอยากมากขึ้น ปัญหาที่ประเทศนิคารากัวจะต้องเผชิญต่อไปในอนาคตก็คือระบบการศึกษาของสหรัฐที่ลอกแบบไปใช้โดยตรงนี้ จะใช้ได้และแก้ปัญหาสำหรับประเทศนิคารากัวที่ยากจน เป็นประเทศแบบชนบทที่มีปัญหามากมายทั้งการไม่รู้หนังสือ ความยากจน โรคภัยไข้เจ็บ และปัญหาสุขภาพโภชนาการได้หรือไม่

ประเทศไอวอรี โคสต์ (Ivory Coast)

ไอวอรี โคสต์ เป็นประเทศอยู่ในทวีปแอฟริกา ยึดถือระบบการศึกษาของประเทศฝรั่งเศสเป็นแบบอย่าง ทั้งนี้เนื่องจากเคยเป็นเมืองขึ้นของประเทศฝรั่งเศสมาแต่เดิมนั่นเอง

ประเทศไอวอรี โคสต์ เป็นประเทศที่นับว่าร่ำรวยประเทศหนึ่งในแอฟริกา รายได้ประชากรประมาณ 380 ดอลลาร์สหรัฐ แต่โดยความจริงแล้วเป็นรายได้ของประชากรในเมืองหลวง

อัตราการไม่รู้หนังสือมีถึง 80 % ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลทุ่มเงินเกือบหนึ่งในสามของรายได้ของประเทศเพื่อการศึกษา

ปัญหาของไอวอรี โคสต์ ที่สำคัญสิ่งหนึ่งคือ การใช้ระบบฝรั่งเศสในการศึกษานั้นเอง หลักสูตรก็ใช้หลักสูตรของฝรั่งเศส 30 % ของผู้รับประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาบริบูรณ์ (Baccalaureate) ก็เป็นคนต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศ การศึกษาจัดโดยคนฝรั่งเศส 95 % ของการอุตสาหกรรมของชาติตกอยู่ในมือของคนฝรั่งเศส

การแก้ไขปัญหาการศึกษาวิธีหนึ่งของรัฐบาลไอโวลี โคสต์ คือ ใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษาสำหรับประณมศึกษาทั้งหมด เนื่องจากขาดครูและแก้ปัญหาทางภาษา ประเทศนี้มีภาษาเผ่าต่าง ๆ มากกว่า 60 ภาษา ดังนั้น โทรทัศน์จึงมุ่งการสอนภาษาประจำชาติด้วย เป้าหมายการใช้โทรทัศน์ในห้องเรียนตั้งเป้าไว้ในปี ค.ศ.1980 (พ.ศ.2523) สำหรับนักเรียนประณม 720 000 คนใน 16,000 ชั้นเรียน

ประเทศคิวบา

ประเทศคิวบาเป็นประเทศที่รับเอาระบบการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้ถึง 60 ปี และภายหลังเลิกใช้ระบบนี้และพัฒนาาระบบการศึกษาของตนเอง

ประเทศคิวบาเป็นเกาะเล็ก ๆ ในทะเลแคริบเบียนอยู่ห่างจากสหรัฐอเมริกาเพียง 90 ไมล์ ในปี ค ศ 1864 (พ.ศ.2407) สหรัฐอเมริกาซื้อชื่อเกาะคิวบาจากสเปน

ในปี ค.ศ. 1902 (พ.ศ.2445) คิวบาได้รับอิสระภาพ แต่กฎหมายของคิวบาจะต้องยอมให้สหรัฐซื้อหรือเช่าที่ดินเพื่อทำเป็นฐานทัพ จำกัดสิทธิคิวบาในการทำสัญญากับประเทศอื่น ๆ และให้สิทธิสหรัฐอเมริกาในการแทรกแซง เพื่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาด้วย

สามสิบปีหลังจากนั้นอเมริกาควบคุมคิวบาตลอดมา ระบบการศึกษาของคิวบาก็รับเอาาระบบของสหรัฐอเมริกาไปใช้ กฎหมายการศึกษาของคิวบาเลียนแบบของรัฐโอไฮโอ โดยมีคณะกรรมการการศึกษาท้องถิ่น การศึกษาภาคบังคับ การฝึกหัดครู ตำราเรียน และหลักสูตร เช่นเดียวกันกับของรัฐโอไฮโอ

คิวบาได้รับจากสหรัฐอเมริกาทั้งด้านการศึกษา การเศรษฐกิจ และทางวัฒนธรรม หลังจากการปฏิวัติโดย ฟิเดล คาสโตร (Fidel Castro) ในปี ค.ศ. 1958 - 1959 (พ.ศ. 2501 - 2502) นอกจากจะเป็นการเปลี่ยนระบบทางการปกครองและสังคมแล้ว เป็นการเปลี่ยนระบบการศึกษาโดยสิ้นเชิงด้วย

เป้าหมาย 4 ประการทางการศึกษามีดังนี้ (1) แก่ระบบการศึกษาที่เฉื่อยชาด้วยการเพิ่มจำนวนนักเรียนให้มากขึ้น (2) กำจัดการพึ่งประเทศอื่นทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม โดยการขยายวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาระดับสูง ทางเทคนิค และทางวิจัย (3) ทำลายการแบ่งชนชั้นทางการศึกษา และการศึกษาจะต้องจัดให้แก่คนทุกคน และ (4) สัมพันธภาพทางสังคมของการศึกษาของคิวบาจะต้องเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาคนใหม่ในระบบสังคมนิยม

คาสโตรให้คนไม่รู้หนังสือลงทะเบียนเพื่อรณรงค์การไม่รู้หนังสือครั้งยิ่งใหญ่ มีคนมาลงทะเบียนมากกว่า 900,000 คนภายใน 1 ปี คนมากกว่า 700,000 คนอ่านออกเขียนได้ และอัตราการไม่รู้หนังสือลดลงเป็น 3.9 % การรณรงค์ครั้งนี้เป็นปรากฏการณ์ของความสำเร็จครั้งยิ่งใหญ่ของประวัติศาสตร์การศึกษาของมนุษยชาติ

นอกจากนั้นจำนวนนักเรียนและนักศึกษาได้เพิ่มมากขึ้น

การเรียนการสอนมุ่งไปสู่ชนบท คิวบาใช้คำขวัญว่า "โรงเรียนไปสู่ชนบท" (escuela al campo) และยกย่องส่งเสริมการใช้แรงงาน การเรียนการสอนจัดในไร่อ้อยในฤดูเก็บเกี่ยว และบริเวณโรงงานและไร่นามากกว่าในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์โดยตรง และเกิดความรักในงานฝีมือต่าง ๆ

คิวบาประสบผลสำเร็จอย่างยิ่งในการปฏิวัติการศึกษาของตน เป็นตัวอย่างที่ประเทศโลกที่สามส่วนใหญ่ไม่สามารถทำได้

ประเทศแทนซาเนีย (Tanzania)

แทนซาเนียเป็นประเทศหนึ่งในแอฟริกาซึ่งเคยเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ ซึ่งปัจจุบันเลิกระบบส่วนใหญ่ของระบบการศึกษาแบบอังกฤษ

ประเทศแทนซาเนียเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดประเทศหนึ่งในแอฟริกา 90 % ของประชากร 11.9 ล้านคนอยู่ในชนบท ประชาชนจำนวนมากไม่เคยใช้เงินตรา แผ่นดินทุรกันดาร ประชากรซึ่งประกอบด้วยเผ่าต่าง ๆ ถึง 120 กว่าเผ่า ซึ่งแตกต่างกันทั้งภาษา ธรรมเนียม ศาสนา และวัฒนธรรม ภาษากลางคือ สวาฮีลี (Swahili) แต่การศึกษาในระดับสูงใช้ภาษาอังกฤษ

เช่นเดียวกับประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย ปัญหาสำคัญยิ่งคือ การไม่รู้หนังสือ ผู้รู้หนังสือสวาฮีลีมีเพียง 10 - 15 % และรู้ภาษาอังกฤษน้อยกว่า 1 % น้อยกว่า 50 % ของเด็กวัยระดับประถมมีโอกาสได้เข้าโรงเรียนเพียง 3 % ของวัยเด็กมัธยม เท่านั้นได้เรียน และจำนวนเพียงเล็กน้อยที่เรียนในระดับอุดมศึกษา

ในปี 1967 (พ.ศ.2510) ประธานาธิบดี นายเรเร (Nyerere) บุคคลสำคัญยิ่งผู้หนึ่งของประเทศได้ตั้งเป้าหมายสำหรับหลักการพื้นฐานที่ประเทศจะต้องยึดถือต่อไปคือ (1) ระบบการศึกษาใหม่ ภายใต้แผนการศึกษาใหม่ จะเป็นส่วนหนึ่งของรัฐสังคมนิยม (2) ระบบการศึกษาใหม่ จะต้องเน้น "Ujamaa" คือ ความเป็นครอบครัว หมายถึง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเท่าเทียมกัน (3) ล้มล้างระบบเป็นเจ้าของที่ดิน และ (4) การให้การศึกษาแก่ประชาชนของแทนซาเนียเพื่อขยายโมทัศน์ของคำว่า "ครอบครัว" ให้เหนือความเป็นเผ่าและชุมชน หรือชาติที่ต่างกัน และนับถือทุกคนประหนึ่งพี่น้อง

มีการชักชวนให้ประชาชนเข้ามาอยู่ร่วมกันใน "หมู่บ้านครอบครัว" (Ujamma villages) และการดำเนินการอยู่ร่วมกันในหมู่บ้านใช้หลักการที่ "ช่วยตนเอง พึ่งตนเอง และร่วมมือกัน"

การปฏิรูปการศึกษาซึ่งกำหนดใน "การศึกษาเพื่อการพึ่งตัวเอง" ใช้หลักใหญ่ 3 ประการ คือ (1) ปฏิรูปหลักสูตร (2) แก่ระบบโรงเรียน และ (3) เพิ่มอายุของผู้ที่จะเข้าเรียนในประถมศึกษา การประถมศึกษาจะเน้นเพื่อ "ชีวิต" มากกว่าเพื่อวิชาการ ดังนั้น เด็กสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาเมื่ออายุมากขึ้นได้ เพราะเมื่อจบประถมศึกษาที่จะโตพอที่จะเป็นผู้ผลิตที่ดีในสังคมได้

มีการเน้นอย่างมากในเรื่องการกำจัดความไม่รู้หนังสือ การสอนหนังสือจะเน้นถึงปัญหาเฉพาะหน้าที่ประชาชนกำลังเผชิญอยู่ จะเห็นได้ชัดเจนจากหนังสือเรียนที่จะพูดถึง การใช้ยาฆ่าแมลง และการใช้ปุ๋ย การป้องกันการโกงจากคนกลาง และวิธีตั้งสหกรณ์ เป็นต้น

โรงเรียนทุกโรงเรียนถูกกำหนดให้ช่วยตัวเอง โรงเรียนฝึกหัดครูทุกโรงเรียนต้องทำฟาร์ม และโรงงานเพื่อหาทุนในการศึกษาเอง มหาวิทยาลัยจะเน้นในเรื่องการช่วยตัวเอง การออกไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ศูนย์ฝึกเพื่อชนบทได้ตั้งขึ้นมากมาย เพื่อฝึกคนออกไปทำงานในชนบทอย่างมีประสิทธิภาพ "การเรียนรู้จากการดำเนินชีวิต" เป็นอุดมคติสำหรับการศึกษาของทานชาเนียในปัจจุบัน

ในการปฏิรูปการศึกษาของทานชาเนีย ทำให้ประเทศเจริญขึ้นอย่างเห็นชัด ถึงแม้ว่ายังมีปัญหาอื่น ๆ แต่ทานชาเนียยังตั้งความหวังไว้สูงและยังมีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินต่อไป

3. อนาคตของการศึกษาในศตวรรษหน้า

การเรียนรู้เป็นบูรณาการของประสบการณ์ในอดีต สภาพการณ์ปัจจุบัน และการนำไปใช้ในอนาคตอย่างได้ผล ในเมื่อนักศึกษาปัจจุบันส่วนใหญ่จะต้องใช้ชีวิตในศตวรรษหน้า ดังนั้นเราน่าจะมาพิจารณาถึงการศึกษาในอนาคตด้วย

นักอนาคตที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง คือ แอลวิน ทอฟเฟล (Alvin Toffler) ได้พยากรณ์อนาคตในหนังสือ Future Shock (1970, พ.ศ.2513) หลังจากนั้น ทอฟเฟล ได้เขียนเรื่องที่น่าสนใจยิ่งกว่านั้นอีกในหนังสือชื่อ The Third Wave (1980, พ.ศ.2523) ซึ่งอธิบายถึงสังคมใหม่และวัฒนธรรมใหม่ ถ้าสิ่งที่เขาพยากรณ์ เป็นสิ่งที่ถูกต้อง การศึกษาในอนาคตก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าจะแตกต่างออกไปจาก ปัจจุบัน

ในหนังสือ The Third Wave ทอฟเฟล อธิบายว่า คลื่นอารยธรรม ลูกที่หนึ่งยังเกิดขึ้นประมาณ 8,000 ปีมาแล้ว เมื่อคนเริ่มการเกษตรกรรม โดยละทิ้งชีวิตเร่ร่อนเที่ยวล่าสัตว์ไปในที่ต่าง ๆ และเริ่มเป็นชีวิตครอบครัวที่มั่นคง ชีวิตครอบครัวที่เริ่มการเพาะปลูก

คลื่นอารยธรรมลูกที่สองเกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งเริ่มมาจนถึงปัจจุบันนี้ มีการตั้งโรงงาน และมีกรรมกรรวมกลุ่มกันทำงาน พ่อและแม่ส่วนใหญ่ทำงาน แต่เด็ก ๆ ยังไม่เข้าสู่ระบบแรงงาน ในที่สุดหน้าที่ของครอบครัวบางส่วนก็ย้ายไปเป็นหน้าที่ของสถานอื่น ๆ เช่น โรงงาน โรงพยาบาล ศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อน เป็นต้น

ทอฟเฟลอส อธิบายว่า ปัจจุบันโลกกำลังย่างเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งใช้ เป็นคลื่นอารยธรรมลูกที่สามแล้ว ปรากฏการณ์ซึ่งทอฟเฟลอสอธิบายถึงการมาถึงของ คลื่นอารยธรรมลูกที่สามก็คือ การเปลี่ยนแปลงอันเป็นอิทธิพลของการสื่อสารมวลชน ชีวิตครอบครัว และธุรกิจ ประชาชนที่อยู่ในคลื่นอารยธรรมลูกที่สามจะมีการจัดการ พักผ่อนหย่อนใจมากขึ้น สังคมจะไม่มีภาระกับเด็กมากนัก เพราะเด็ก ๆ จะน้อยลง คนจะเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องจักร เครื่องกลไก และคอมพิวเตอร์ เขาทำนายว่า คนจะทำงานในที่ทำงานน้อยลง จะทำงานที่บ้านมากขึ้น เพราะเทคโนโลยีใหม่ ๆ จะกำหนดว่างานและงานนั้นสามารถทำได้โดยจักรอานคู่มือ และคำสั่งที่กำหนดไว้แล้ว และทำโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งจะมีเครื่องอยู่ที่บ้านก็ได้ การโทรคมนาคมจะช่วยให้ คนไม่ต้องเดินทางมากนัก

ค่านิยมของคลื่นอารยธรรมลูกที่สามจะตั้งอยู่บน (1) ความสำเร็จในตนเอง ความรู้สึกว่าคุณมีค่า และมีเวลาสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ (2) งานที่มีความหมาย และเร้าใจให้ทำ (3) คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและเป็นอิสระ และ (4) ความรู้สึกมั่นคงอย่างสูง จากค่านิยมดังกล่าวนี้ระบบการศึกษาควรจะไปเพื่อสร้าง ค่านิยมต่าง ๆ เหล่านี้

มิลเลอร์ (William C. Miller, 1981) สรุปว่า การศึกษาที่จะ เหมาะสำหรับนักเรียนในคลื่นอารยธรรมลูกที่สามจะต้องเปลี่ยนไป ดังนี้

1. จัดเป็นการศึกษาในระบบน้อยลง
2. ค่าใช้จ่ายจะต้องถูกลง
3. สอนเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์น้อยลง
4. สอนเป็นระบบรายบุคคลมากขึ้น
5. สอนในเรื่องที่เห็นจริงเห็นจังมากขึ้น

6. สอนเรื่องเกี่ยวกับมนุษยธรรมมากขึ้น
7. บทเรียนสนุกสนานมากขึ้น
8. เป็นการเรียนตลอดชีวิต

แฮโรลด์ เซน (Harold Shane) และ จูน เซน (June Shane) กล่าวในหนังสือ Learning for Tomorrow (1974, พ.ศ.2517) ว่า ในอนาคตสังคมจะเปลี่ยนไปมาก หลักสูตรที่จัดเตรียมคนสำหรับอนาคตจะต้องสอนให้คนรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมในอนาคต

สรุปแล้ว จากความก้าวหน้าอย่างสูงในเรื่องเทคโนโลยีต่าง ๆ อันเป็นผลให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ประดิษฐ์กรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทั้งในด้านที่เสริมสร้างและด้านทำลาย การโทรคมนาคม การคมนาคม และเครื่องทุ่นแรง และเครื่องจักรกลที่แทนแรงงานมนุษย์ได้เกิดขึ้นอย่างมากมายในปัจจุบันนี้ ทำให้เชื่อได้ว่าในอนาคตสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง และความรู้และทักษะต่าง ๆ จะมีมากจนกระทั่งไม่อาจจัดเข้าหลักสูตรการศึกษาให้คนทั้งหลายได้เรียนรู้ได้เหมือนกัน ดังนั้นเราอาจพยากรณ์ได้ว่า การศึกษาในอนาคตก็จะเป็นการจัดให้ในลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

1. เป็นระบบเปิดมากขึ้น และส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต
2. เน้นการศึกษาเป็นรายบุคคล
3. เน้นเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. เน้นคุณธรรมและจริยธรรม
5. ส่งเสริมนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ

หนังสืออ้างอิง

Friere, Paulo, Pedagogy of the Oppressed. New York : The Seabury Press, 1970.

The Global 2000 Report to the President Washington, D.C. : Council on Environmental Quality, **1980**.

Johnson Research Associates, Area Handbook For Nicaragua, Washington, D.C. : U.S. Government Printing Office. 1970.

Kurtz, Lesie S. An African Education : The Social Revolution in Tanzania. Brookly H. Pageat Poscidon, **1972**.

Miller; William C. The Third Wave and Education's Future. Bloomington : The PDK Educational Foundation, **1981**.

Nyerere, Julius K. Freedom and Socialism. London : Oxford University Press, 1968.

Plant, John, ed. Cuba and the United States : Long Range Perspectives. Washington, D.C. : The Bookings Institution, **1967**.

Toffler, Alvin, Future Shock. New York, N.Y. : Random House, **1974**;

- Toffler, Alvin, ed. Learning for Tomorrow : The Role of Future in Education. New York, N.Y. : Random House, 1974.
- Toffler, Alvin. The Third Wave. ~~New~~ York, N.Y. : William Morrow, 1980.
- Van **Scotter**, Richard **D.** et al. Foundations of Education : Social Perspectives. Engle wood Cliffs. N.J., **1979.**

แบบฝึกหัดบทที่ 5

1. จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมายในโลก ทำให้มีแนวความคิดเกิดขึ้นว่า สิ่งใดที่จะแก้ปัญหานั้น ๆ
 1. ระบบเศรษฐกิจ
 2. ระบบการสังคม
 3. ระบบการปกครอง
 4. ระบบการศึกษา
2. หลักสูตรที่จัดเตรียมคนสำหรับอนาคตคืออะไร ?
 1. สอนถึงสภาพสิ่งแวดล้อมของสังคมและเศรษฐกิจในอนาคต
 2. สอนถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในอนาคต
 3. สอนให้คนรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมในอนาคต
 4. สอนให้คนรู้จักความอยู่รอดปลอดภัยในอนาคต
3. ข้อต่อไปนี้อยู่โดยตรงกับคำทำนายของมัลซัส ซึ่งตรงกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ?
 1. ประชากรมากเกินไป
 2. เทคโนโลยีเจริญถึงขีดสุด
 3. การปกครองจะแบ่งออกเป็น 2 ค่าย
 4. มีการทดลองอาวุธนิวเคลียร์
4. ข้อใดที่ไม่ใช่การแก้ปัญหามือในเรื่องการขาดแคลนพลังงาน ซึ่งเกิดจากความร่วมมือระหว่างชาติต่าง ๆ
 1. การค้นคว้าทางด้านนิวเคลียร์
 2. การค้นคว้าทางด้านพลังงานแสงแดด

3. การค้นคว้าทางด้านพลังงานจากน้ำ
4. การค้นคว้าทางด้านพลังงานจากน้ำมัน
5. ข้อใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาคุณภาพของชีวิต ?
 1. โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำเจ้าพระยา
 2. สภาวะอากาศในกรุงเทพฯ เต็มไปด้วยควันดำจากท่อไอเสีย
 3. ปัจจุบันบัณฑิตว่างงานมีเปอร์เซ็นต์สูงมาก
 4. กรุงเทพมหานครมีนโยบายจะสร้างสวนสาธารณะทั่วกรุงเทพฯ
6. จากรายได้ประชากรในช่วงท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้แบ่งกลุ่มประเทศต่าง ๆ ได้ 4 กลุ่ม ประเทศที่จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 คือ
 1. สหรัฐอเมริกาและประเทศผู้ค้าน้ำมัน
 2. ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และรัสเซีย
 3. ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์
 4. นิการากัว ไอวอรี โคสต์ และคิวบา
7. ข้อที่เป็นผลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอยู่ประชากรในโลกคืออะไร ?
 1. การล้มตายของประชากรในโลก
 2. ปัญหาการว่างงานของประชากรทั่วโลก
 3. ความอดอยากของประชากรในโลก
 4. ค่าใช้จ่ายทางทหารเพิ่มมากขึ้น
8. ระบบการศึกษาของกลุ่มประเทศที่สามในปัจจุบันรับระบบการศึกษาของประเทศใด
 1. สหรัฐอเมริกา
 2. อังกฤษ

3. ฝรั่งเศส
 4. รัสเซีย
9. ข้อใดเป็นผลของการนำระบบการศึกษาของประเทศที่ร่ำรวยไปใช้ในประเทศที่ยากจน ?
1. ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาเต็มที่
 2. ทำให้ระบบการศึกษาตัดเหี้ยมกับอารยประเทศ
 3. ได้ผลเฉพาะระบบการสอนเท่านั้น
 4. ระบบการศึกษานั้นไม่เหมาะสมกับสภาวะของประเทศ
10. การที่ประเทศนิการากัวนำระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกามาใช้ ทำให้เกิดผลอย่างไรต่อประเทศ?
1. สามารถแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมได้
 2. ทำให้ระบบการศึกษาทันสมัยมากกว่าประเทศในกลุ่มเดียวกัน
 3. ไม่สามารถแก้ไขปัญหภายในประเทศได้เลย
 4. ทำให้ประชาชนในประเทศรู้จักการอ่านหนังสือมากขึ้น
11. ข้อใดที่รัฐบาลของประเทศไอวอรี โคสต์ ใช้เป็นการแก้ไขปัญหาค่าการศึกษาในระดับประถมศึกษา ?
1. การใช้วิทยุ
 2. การใช้โทรทัศน์
 3. การใช้ระบบการศึกษาเคลื่อนที่
 4. การใช้ระบบคอมพิวเตอร์
12. ไอวอรี โคสต์ ได้นำแบบอย่างระบบการศึกษาของประเทศใดมาใช้ ?
1. สหรัฐอเมริกา

2. อังกฤษ
 3. ฝรั่งเศส
 4. รัสเซีย
13. ผลของการที่รัฐบาลของไอโวลี โคสต์ ทุ่มเงินเกือบหนึ่งในสามของรายได้ของประเทศทำให้การศึกษาของประเทศเป็นอย่างไร ?
1. อัตราการรู้หนังสือมีถึง 80 เปอร์เซ็นต์
 2. อัตราการรู้หนังสือมีถึง 70 เปอร์เซ็นต์
 3. อัตราการรู้หนังสือมีถึง 40 เปอร์เซ็นต์
 4. อัตราการรู้หนังสือมีถึง 20 เปอร์เซ็นต์
14. ระบบการศึกษาของประเทศคิวบาปัจจุบันใช้ระบบการศึกษาของประเทศใด ?
1. ระบบการศึกษาของตนเอง
 2. ระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกา
 3. ระบบการศึกษาของฝรั่งเศส
 4. ระบบการศึกษาของสเปน
15. ข้อใดที่ไม่ตรงกับเป้าหมายทางการศึกษา 4 ประการของประเทศคิวบา ?
1. แก่ระบบการศึกษาที่เฉื่อยชา
 2. ช่วยเหลือตัวเองทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม
 3. เลิกระบบการแบ่งชนชั้นทางการศึกษา
 4. พัฒนาบุคลากรของประเทศในระบบประชาธิปไตย
16. ปรากฏการณ์ของความสำเร็จครั้งยิ่งใหญ่ของประวัติศาสตร์การศึกษาของคิวบา คืออะไร ?
1. การจัดการศึกษาภาคบังคับทั่วประเทศ

2. ความสำเร็จในการรณรงค์การไม่รู้หนังสือ
 3. มีมหาวิทยาลัยพอเพียงกับจำนวนนักศึกษา
 4. มีการกระจายอำนาจในการบริหารการศึกษา
17. การที่ควาจัดการศึกษาในบริเวณโรงงานและไรร่นามากกว่าในห้องเรียนเพื่อจุดประสงค์อะไร ?
1. ให้ผู้เรียนรักธรรมชาติ
 2. ให้ผู้เรียนรู้จักรักประเทศชาติบ้านเมือง
 3. ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน
 4. ส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์โดยตรง
18. การประถมศึกษาของประเทศทานซาเนีย เน้นการศึกษาเพื่อชีวิต หมายความว่าอย่างไร ?
1. เป็นผู้ผลิตที่ดีในสังคม
 2. รู้จักเป็นพลเมืองดีของชาติ
 3. เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการ
 4. มีความพร้อมเพื่อการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
19. การศึกษาของทานซาเนียได้ถูกกำหนดไปในเรื่องใดเป็นสำคัญ ?
1. ให้ช่วยตัวเอง
 2. รัฐบาลและเอกชนร่วมมือกัน
 3. ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ
 4. ให้ประชาชนในห้องถิ่นรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเอง

20. ข้อใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับค่านิยมของทอพอเพลอที่กล่าวไว้ในคลื่นอารยธรรมลูกที่สาม ?
1. ความสำเร็จในตนเอง
 2. งานที่มีความหมายและเร้าใจ
 3. ความเชื่อมั่นในตนเอง
 4. ความยึดมั่นในความเชื่อในขนบธรรมเนียมประเพณี